

Bucsulátogatás a halálra ítélt Tabánban

Bontják a Tabánt, de most már igazán és véglegesen. Esztendőkön keresztül ijesztgettek vele, emlegették, tervezték, kerülgették, míg az idén végre igazán megzendült a csákhány az öreg városrész falaiban, fölverte a mult századból ittmaradt keskeny utcák csendjét s erejétől egyre-másra omolnak össze a vén falak. Talán sóhajtának is, talán sírnak is. Mondják, az öreg házak magukba szívják az évek mulásával a bennük lakó emberek lelkét. Mit lehet tudni! S ha igaz, akkor egyetlen multba siró sóhajtás most az egész Tabán. Már itt-ott foghijas a vén utcák rendje, egy-egy odvas, régi házat kidöntöttek már s ahogy lassan a földdel lesz egyenlő Budának ez a romantikus kedves része, ugy mulik el lassan a szívből s a város fölül minden hangulat, ózamatok igézete, kedv, derű és lélekszállás s úgy ül meg mindent az opportunitás rideg elmélete. Hovatovább paloták nőnek itt majd, betonjával, traverzeikkel berobog ide is a metropolisszá fáradó öváros s ki tudja majd, hogy az új fundamentumok, a drága négyszögméterek helyén ilacsonyabb tetők alait, de igazán boldogok voltak az emberek. A régi boldogságnak ezeket a hajlékait kellett volna átmenteni 1933-nak, csak mint régi emléket, préselt virágot a könyvben, kis városrészt emlékeztetőül a régi cimbalmos, bukétás időkre, hanem hát kellett a telek, a négyszögölek rendje s a Tabán — mehet.

Hát megy. Szépen összeroskad s eltűnik. A minap kint járt a főváros harminc tagu bizottsága és egy házat se talált, amelyet műemléknek lehetett volna kimondani. Hát, vén házak, vén Tabán, vén derű, el vetelek! Egy ház akadt volna mégis, szegény, az meg olyan szerencsétlenül épült száz és egnéhány esztendeje, hogy most éppen egy tervezett uttestre került. Tudhatta ő, mikor felépítették? Hát most ő is felköszönget: Isten veled, kedves Buda, vén emberek, multtalan fiatalok, én is megyek már! És megyen szépen. Ami a fővárosé eddig a Tabánból, abból nem marad más, csak egy öreg barokk-kapu az Apród-utcában. Az majd valami modern

bérpalota bejárója lesz. Beépítik egy új házba s itt marad egyedül. Eltűnik hát a magyar Montmartre és — hova járnak majd a szerelmesek és — hol húzódnak meg a szegény emberek? A szerelem modernizálódik és a Tabán halk szegényembereiből világvárosi proletárok lesznek valahol künn a perferiákon. Ezt így tudjuk mi csinálni szépen, modern ezerkilencszázharminchármasok. Bölcsék vagyunk, okosak, tervezők, csak éppen a szívünk és az érzelmünk körül van egy kis baj. De hát: ki néz erre?

Nos, a szegény emberek vándorutja lettek a tabáni utcák. Soha ennyi költözködés nem volt ott, soha ennyi rémület és soha ennyi boru. Valami furcsa összjáték: Krúdy Gyulát, a tizenkilencedik század Pestjének, Budájának nagy szerelmesét, drága lelkű, holtig daliás, öreg szerelmesét vasárnap teszik a sirba s megindult a Tabán is. Megindult. Hé, Krúdy Gyula, vén legény, megállj, csak egy kicsit tartsd még nyitva a sirt, egy kicsit még nyitva a szemedet és a szivedet s meggyünk már, melléd dőlünk és tavaszestéken, mikor a halott kisasszonykánk elkábulnak az orgonák szagától és szüretkor, mikor borba fakadnak a hegyek, vén pajtás, belesünk lelkesen a lányablakokon, koccsintunk temérdek poharakból s elénekelgetünk! De ugy, de olyan csodálatosan, hogy megfájdul ennek a városnak a szíve tőle!

Szebenyi Antal-tér 4., az öreg 7. 7. 7. vendéglő, amint hívják: a Három hetes kocsmá. Százéves. Miket látott ez! Mennyi kedv kicsordult innét! Mennyi szomorúság elfulladt itt! Most ez is megy. A sarokban kis söntés, beljebb pár tarkaterítős asztal, jobbra kis szekrény, a falon vén képek, ez minden. És jó bor. És a sarokban öreg kocsmáros. Hatvankétéves. A Gratz bácsi.

— Megyünk, uram, — mondja — megyünk! Már május 1-re megkaptuk a felmondást, de maradhatunk, míg új felszólítást nem kapunk. Akkor aztán harminc napon belül: indulj! Egy szeg se maradjon itten! Százéves körülbelül ez a kocsmá itt,

csak az enyém már tizenhét esztendeje. Hanem nekem volt szívem hozzá, uram. Én semmihez nem nyultam itten s mikor 70—75 éves öreg urak elkocognak itten s bejönnek, csak könnyes lesz a szemük.

— Teremtő Istenem, — mondják — itt minden éppen úgy van, mint régen, mikor még édesapámmal ketten járogattunk ide!

Igy mondja az öreg kocsmáros s magának is könnyes lesz a szeme. Aztán mutatja:

— Ez itt a Krúdy ur asztala.

Tarkaterítős kis asztal, öreg, Isten tudja, hány éves arénája boros mérközéseknél.

— Itt szokott ülni — mutat az egyik helyre. — Nem mostanság. Már régen nem láttam. Azelőtt. Leült, bort kért, szódát, alácsuszott kicsit az asztalnak, mert szörnyű magas ember volt, aztán elnézegetett, elidőgált itten. Gyakorta. Keveset beszélgetett, de szíves szavakat. Egyszer meg is írta a régi budai kocsmák történetét s akkor a Három hefésről is írt. Szerette a régi kiskocsmákat a Krúdy ur... Mikor temetik?

Mondom, hogy vasárnap egy órakor. Az öreg kocsmáros kinéz az ablakon.

— Megyünk már hamarost mi is! Ház is s én is a Krúdy ur után!...

Mesélik, egy hetvenkétéves öreg asszony, itt született a Tabánban, itt nőtt fel, itt csókolgatták meg először, itt ment férjhez, itt születtek a gyermekei, innét bocsátotta szárnyra őket, innét temette el az urát, ide várta a halált az öreg házba csöndes békességgel, mesélik, hogy ez az öreg asszony, mikor meghallotta, hogy lebontják a Tabánt, csak a szívéhez kapott:

— Jézusom!

Elkezdte járni az utcákat, benézett a vén házakba, megsiratta a vén kapufélfákat, kiment a temetőbe, megkereste az ura sírját, elbucszott tőle, aztán hazament, lefeküdt az ágyára és lugkövet ivott. Nem nagy dolog. Egy öreg asszony nem tudott valamit elviselni. Egy öreg asszony azt érezte vénségére, hogy lebontják fölé az életét. Egy öreg asszony hát elment. Megmérgezte magát. Nem nagy eset egy világvárosban, naponta tiz-husz ilyen eset van. De talán — adatek a Tabán történetéhez.

Most egy modern panasz a *Virág-köz* 7. alól. Virág köz! És az ember tizenkilencedik századbéli panaszt vár. S ehelyett:

Ifju Gulay Józsefné ezeket mondja a péküzletben, mert péküzletük van a *Virág-köz* 7, illetve az *Árok-utca* 54. alatt. Kétfrontu ház.

— Egy esztendeje, hogy leköltöztettek bennünket az átépítés miatt a Hadnagy-utca 22-ből s akkor kivettük a fővárosnak ebben a házában ezt a háromszobás lakást. Azt mondták, legalább 5—10 évig nem kerül sor a Tabán lebontására, hát beleöltünk a házba tizenkétezer pengőt s átalakítottuk pékségnek. S most?

Kemény asszony, üzletasszony, a pultra csap.

— Augusztus elsejére ki kell költöznünk innét, mert bontják a házat! Hát ki fizeti vissza nekünk a tizenkétezer pengőt? Ki kárpótól bennünket? Ki ad kenyeret, ha nekünk nem lesz? Én kártérítés nélkül ki nem megyek innét!

Körülvisz.

— Mi minden kellett ide! Kemencék, átalakítás, új falak, dagasztó! S most mindent kártérítés nélkül hagyjam rombadönteni? Nem én! Olyan nincs!

S még utánam is szól!

— Ha le akarják rombolni a Tabánt, tegyék. De ne juttassák koldusbotra az embereket! Hogy keressem ki én augusztusig innét a tizenkétezer pengőmet, mikor jóformán elköltözött már az egész környék? Hogyan? Ezt tessék megírni! Ne romantikát! Ezt a valóságot! Azt, hogy nem lesz kenyérünk!

Most a *Fehér sas-utca* 10. következik. Öreg ház, félig bent a földben, oldalfalnak támasztott gerendák tartják az ereszt s öreg cigány a főbérője, nyolcvannégy éves, hófehér haju öreg bögös, *Lakatos* Gyula. Együtt lakik az unokáival s a dédunokáival. Hatan laknak a szobában. *Kovács* József, szintén cigány, betegen fekszik, gyomor-bajos, a felesége s három gyerek, kik közül a legnagyobbik polgáriba jár, színjeles és cserkész. Hatan laknak itt összezsúfolva és nincs egy krajcárjuk se.

— Ma ötven fillér segílyt osztogattak — mondja a fiatalasszony — s mondtam a nagyapának, menjen el, legalább lesz petró-leum. No, el is ment, de nem kapott. Igy nem tudunk világítani. Igy élünk mi itt, hanem azért a Tabánt nagyon sajnáljuk. Hogyne. Itt éltünk és itt a kereset is, hiszen itt ismernek bennünket s most menjünk ki valahova az Augusztá-telepre? Ki muzsikált ott? Cigány abból él, ami kedv van, ha valakinek kedve támad. Kinek van kedve az Augusztá-telepen? És kinek van pénze, hogy odaköltözködjék.

Igy panaszkodik *Vörös Rezsőné* is, aki szintén cigánynak a felesége s aki az Arany-kacsa-utca 9. számú házban lakik. Azt is lebontják.

— A Tabánból éltünk! — mondják. — Hogy leszünk hát!

Az öreg *Lakatos* — remek öreg — a sarokba mutat.

— A bögöm, nagyságos ur! Az öreg bögöm! Ez ám a hangszer! Mert híres cigány voltam ám én! Tyhü, házam volt a Hűvös-völgyben s ha az a sok kávé itt lenne, amit akkor kiöntöztünk, mind degeszre hizhatnánk belőle, míg így összesen két jegyünk van a népkonyhára. Pedig tizenkét évig voltam manipuláns őrmester s ott voltam én a Rudolf trónörökös temetésén is. Ha hiszi, ha nem! S olyanokat láttam én!... Egyszer Tolnában jártam muzsikálni s ott az egyik faluban — a nevét már nem tudom — a földesur birtokán élt egy barlangban egy akkora óriáskigyó, hogy hat ökröt evett meg naponta. No, megsokalta a földesur s kiment rá egy napon puskával. Megcélózta — éppen ott voltam, hát láttam — nekisütötte a puskát, hanem a kigyónak csak annyi volt a golyó, mintha gombbal pöckölték volna meg s a földesurat agyonvágta a farkával. Az özvegy szalasztott hamar Szekszárdra két ágyuért s azok meg is jöttek estre s a béresek két nagy golyóbist nekilöttek a kigyónak. Ettől aztán megveszekedett, de olyan mezőséget lekaszált a farka vergődésével, mint a Vérmező, ha nem nagyobb. De megveszekedett s akkor rámentek a mészárosok késekkel és taglólékkal, földarabolták és tizenhárom szekérral lelt a husa neki.

Megvakarja a fejét.

— Tyhü bizony! Soha életemben nem láttam ilyet!

— Hát persze nem! Mese ez! — azt mondja a gyerek s nevet.

Igy. Ilyen emberek laknak itt. Az Erzsébet-hídtól háromszáz lépésnyire. Pest mellett, amely most átlép a hidon és eltapossa a meséket, az öreg cigányokat, az öreg kocsmárosokat, az öreg nénikeket, a csöndet, a derüt, a békét, a multat; mindent, ami volt. Hát Isten veled Tabán, menj el Krúdy után csöndesen, az öregek rogyant, halk marsával marsolj utána, mi meg majd drága lelkű, holtig daliás szerelmeseddel együtt sokáig megemlegetünk.

D. S.

"FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
BUDAPESTI
Telefon: 971-46.

Lap: Magyarország
1933 máj 14.
Megjelent: _____